

Корольчук В.В., старший науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи НАВС, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник

КООРДИНАЦІЇ ТА ВЗАЄМОДІЇ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Розбудова демократичної правової держави, на що спрямовані зараз політична воля і реформаторські зусилля органів державної влади України, владних структур на місцях, передової частини громадськості, вимагає приведення у відповідність із новими реаліями життя правових, організаційних, структурних та інших засад функціонування всіх державних інституцій. Євроінтеграція української державності на сучасному етапі вимагає реформування правоохоронних органів, з метою підвищення рівня ефективності в усіх сферах їх діяльності.

Будь-яка соціальна система є сукупністю частин елементів. Чим складніші і багатогранніші задачі, що стоять перед тою чи іншою системою, тим більше вона подрібнена на частини та елементи, тим складніше управління такою системою. Оскільки будь-яка соціальна система постійно розвивається, вирішуючи більш кваліфіковано все більш широке коло завдань, це тягне за собою подальший розподіл праці, поглиблення спеціалізації та пов'язаний з цим об'єктивним явищем процес подрібнення існуючих і виникнення нових функцій управління. Але незважаючи на інтенсивність цього процесу, дії кожного

елемента системи повинні бути підпорядковані досягненню основної цілі, задля якої створена соціальна система. У зв'язку з цим виникає дуже важлива система управління, яка постійно ускладнюється в ході розвитку системи: забезпечення узгодженої взаємодії елементів системи, оскільки «тільки правильно організована взаємодія забезпечує повне використання сил та можливостей органів управління».

Відношення людей в процесі управління, тобто власне управлінські відносини і являються проявом управлінської категорії взаємодії. Учасники управлінських відносин, або іншими словами суб'єкти управлінської взаємодії далеко не завжди в процесі такої взаємодії переслідують одну і ту ж ціль, більш того, іноді їх цілі навіть прямо протилежні.

Певну зацікавленість і визначення взаємодії можна розглядати з точки зору військових дисциплін, де під взаємодією військ слід розуміти погодженість їх дій для виконання бойового завдання. Це досягається між учасниками операції, з'єднаннями, частинами, підрозділами різних видів збройних сил, родів військ (сил) виходячи з завдань, мети і часу проведення дій.

Тому, базуючись на філософських та військових концепціях, теорія управління визначає взаємодію як погоджену у часі і місці спільну діяльність, направлену на досягнення загальної мети.

Ознаки взаємодії в органах внутрішніх справ, що характеризують її як: а) діяльність; б) наявність декількох елементів (не менше двох) суб'єктів взаємодії; в) зміст вирішуваних завдань - не викликають, на нашу думку, особливих розбіжностей в їх розумінні різними авторами і присутні практично в усіх визначеннях взаємодії.

Тому потрібно зробити деякі уточнення стосовно поняття форми взаємодії підрозділів МВС України з іншими державними органами в боротьбі зі злочинністю, трактуючи його в такій редакції: це засновані на законодавчій основі способи офіційного співробітництва, які забезпечують узгоджений характер методів і засобів діяльності та доцільне їх поєднання у боротьбі зі злочинністю

Характерним і необхідним для всіх форм взаємодії є встановлення особистих контактів між підрозділами МВС України та іншими державними органами, які беруть участь у боротьбі зі злочинністю.

Форма взаємодії - це зовнішній вираз узгодженої діяльності його суб'єктів з метою виконання завдань, що ставляться перед ними.

Перш за все вони повинні бути правомірними, тобто відповідати вимогам законодавства:

- будь-яка форма взаємодії повинна бути заснована на чіткому розмежуванні і дотриманні функціональних обов'язків;
- форма і засоби взаємодії не повинні суперечити закону.

Одні форми взаємодії передбачені нормативними актами оперативно-розшукових відомств (в тому числі і спільними наказами, інструкціями МВС та СБ України), інші витікають із їх вимог, треті розроблені й апробовані практикою роботи правоохоронних підрозділів.

Ми можемо виділити основні форми взаємодії, в яких здійснюються процесуальні та оперативно-розшукові відносини органів дізнання та слідчого. До них відносяться:

- здійснення самостійно органами дізнання оперативно-розшукових заходів і термінове інформування слідчого про результати;
- виконання органами дізнання оперативно-розшукових заходів і невідкладних слідчих дій за дорученням слідчого;
- виконання органами дізнання вимог слідчого щодо сприяння при виконанні ним слідчих дій відповідно до його доручень;
- виконання органами дізнання доручень на проведення слідчих дій в інших районах;
- виконання оперативними підрозділами запитів відповідних міжнародних правоохоронних організацій та правоохоронних органів, запитів повноважних державних органів, установ та організацій стосовно проведення оперативно-розшукових заходів;

- здійснення органом дізнання розшуку обвинуваченого згідно з дорученням слідчого;
- участь спеціалістів правоохоронних органів у проведенні слідчих дій;
- проведення експертиз в експертних установах органів внутрішніх справ;
- застосування заходів безпеки стосовно осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві і проходять по кримінальній справі, що знаходиться у провадженні слідчого чи органу дізнання;
- проведення оперативно-розшукових заходів відносно осіб, затриманих за вчинення злочину та осіб, взятих під варту.

Форми взаємодії системи правоохоронних органів України з іншими державними органами в боротьбі зі злочинністю можна розділити на: а) організаційні (позапроцесуальні), б) процесуальні.

Взаємодія та координація державних правоохоронних органів з громадськістю - важлива частина процесу демократизації суспільства, побудови в Україні правової держави, забезпечення законності. Спільна діяльність міліції та об'єднань громадськості, які приймають участь в боротьбі з правопорушеннями та охороні громадського порядку, формує у трудящих усвідомлення необхідності рахуватися з загальними інтересами, ставлення до законів з повагою, високе розуміння громадського обов'язку.

При здійсненні взаємодії та координації органів та підрозділів внутрішніх справ, як між собою, так і з іншими органами та громадянами виникає чимала низка проблем, які потребують значних категоричних дій по їх усуненню. Усунення цих недоліків допоможе зробити вагомий крок у боротьбі зі злочинністю.

Існує дуже багато проблем, які виникають при здійсненні координації та взаємодії на будь-якому рівні системи, від відділення поліції до центрального апарату МВС України - необхідність взаємодії відчувається як природна потреба

системи, а необхідність організації взаємодії - як важлива вимога до діяльності керівника.

Вся управлінська діяльність апарату і взаємодії окремих ланцюгів мають зміст з точки зору впливу на ефективність виконання предметної, професійної діяльності підлеглими правоохоронних органів. Тому управлінська праця повинна бути повернута не на абстрактне виконання управлінських функцій апаратом, а на створення сприятливих умов для виконання основних професійних завдань правоохоронних органів.

Важливими напрямками підвищення ефективності взаємодії є: узгодженість цілей служб і підрозділів; покращання управлінської підготовленості співробітників; забезпечення працівників повною, оціненою ними інформацією; усунення конфліктів між службами, а також між їх керівниками.

Тому потрібно виходити з того, що при організації взаємодії правоохоронних органів потрібно уміти вміло скорегувати роботу, а для цього найбільш важливим є обмін досвідом, взаємодія та координація між органами та підрозділами.

Таким чином, правоохоронним органам, для належної організації взаємодії, необхідно підвищити рівень управлінських знань та управлінську культуру.